

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցեն. Тифлис, редакция «Маск».
Կամ Tiflis, Rédaction «Maschak».
Տ է Լ է Ֆ օ ն № 253.

Սմարտութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզուով.
Յայտարարութիւնները համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տ է Լ է Ֆ օ ն № 253.

ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ ԳԻՒԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ

Պէտք է կազմել.—Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
Էջմիածնի Սինոդի կարգադրութիւններէն.
Թիֆլիսի հայոց բարեգործական ընկերութեան
ձրի և էփանդին ճաշարանի բացման առի-
թով. Առօրեայ հարցեր. Ներքին լուրեր. ԱՐ-
ՏԱՔՐՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը.
Մակեդոնիայի շուրջը. Լուրեր Նոր-Չուղայից.
ՀԵՌԱՅԻՆՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ՊԵՏԻ ԵՎ ԿԱՐԴԱՆ

Մենք լսում ենք գանդապներ, որ վեր-
ջին ամիսներում գեղը համեմատաբար
բնէ է սպառվում մեր դաւաններում և
եղած հրատարակութիւնները մնում են
անպահանջ:
Ի՞նչ է այդ երեւոյթի պատճառը: Ար-
դեօք այն, որ գրեթէ հետաքրքրական
չեն ընթերցողները համար, թէ այդ ըն-
թերցողները դեռ հատուտ գրաւորական
պահանջներ չունեն կամ թէ լաւ չէ կազ-
մակերպված գրեթէ վաճառման և տա-
րածման գործը մեզանում:

Անկասկած՝ բոլոր այդ հանգամանքները
մի գործը չափով ազդեցութիւն ունեն
գրեթէ սպառման վրայ և կատարում են
դեր այդ գործում. բայց այստեղ կարևոր
է և այն հանգամանքը, որ գրքի և ըն-
թերցողների նշանակութիւնը բա-
ւակապաւ չեն գնահատված մեր հա-
տարակութեան մէջ, որ գրքի կուլտու-
րական կոչումը գիտակցական կերպա-
րանք չէ ստացել մարդկանց հասկացո-
ղութիւնների մէջ:

Ամբողջ գիրքեր և գիրքամբեր տարի-
ներ շարունակ գրքի երես չեն տեսնում
և այդ հանգամանքը չէ վրդովեցնում
ոչ քրի: Գիտութեան արգիւնները, հա-
մալիւնները, կուլտուրական կեանքի
անընդատ առաջադիմութեան արդարեւ-
ները չեն մտնում մեր ժողովրդի մէջ:
Տասնակ և հարիւր հազարաւոր մարդիկ
շարունակում են անմասն մնալ այն կեան-
քին և գիտակցական շարժումներին, ո-
րոնցով կենդանի է քաղաքակրթ. աշ-
խարհը:

Գիրքը, լրագիրը, դպրոցը, բարոյիչը
պէտք է անդադար ազդեն ժողովրդի ու-
ղեղներին վրա, որպէս զի կեանքը իր
կանգնած և ճանաչած վիճակից ակն-
բարեկրկնվել և առաջադիմութեան շա-
ւիղներին վրա ոտը կոխել:

Մեր գրքերը թույլ են և ասկաւա-
թիւ, մեր քաղաքները չեն գործում
ժողովրդական խաւերում, մեր գրքերը
գիրքեր չեն մտնում: Բայց պէտք է քա-
նեն և իրանց վերապահված կուլտուրա-
կան դերը կատարեն: Այդ գիտակցո-
թիւնը պէտք է դիմաւորէ մեր գործող-
ներին և դրդէ նրանց ամեն կերպ ա-
շակցելու խելացի ընթերցանութեան գոր-
ծի զարգացման մեր ազգաբնակչութեան
մէջ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԷԶՄԻՍՏՆԻ ՍԻՆՈԴԻ ԿԱՐԳԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ
«Սինոդը լսեց Օտար Դաւանութեանց Դե-
պուտատների № 1519 դրութիւնը, որի բո-
վանդակութիւնն է հետևելը.—1889 թուի
մարտի 11 ին հրատարակած Բարձրագոյն հրա-
մանով կարգադրում է հետևելը. «Հին և
նորագույն կրօնադաւանների նորոգութիւնը կա-
տարում է հայտնական Հնադիտական Ընկե-
րութեան և Գիտաբանութեան ձեռնարանի համա-
ձայնութիւնից յետոյ»: Ուստի և հին տաճար-
ների կամ եկեղեցիական շէնքերի ներքին և
արտաքին նորոգութիւնից անմիջապէս պէտք է
ստանալ հայտնի. Հնադիտական Ընկերութեան
և Գիտաբանութեան ձեռնարանի հաւանութիւնը
և ապա մատուցանել նորոգութեան յատակա-

դիծի և հաստատութիւն. Հրամայեցին. ներքին
գործոց նախարարի յիշեալ գրութիւնն ընդու-
նել ի հրահանգութիւնը»

«Յուլիսի 16-ին Սինոդը լսեց Դաւանի պ.
հաւանդակների և Կարսի զինուորական նա-
հանգապետի գրութիւնները, որոնցով նրանք
պահանջել էին ցուցակ յիշեալ նահանգներում
եղած հոգևոր պաշտօնականները—վանահայրերի,
գործակալների, ծխատեղի բանահանների, սար-
կաւանների և եկեղեցու սպասաւորների, նաև
Շաւախու Կոնստանտինի յայտարարութիւնը
մայիսի 15-ից № 746 նոյն ինքնի համար Շա-
ւախու գաւառապետից ստացած գրութեան
առթիւ և տ. պրոկուրորի առաջարկութիւնը
այդ ինքնի մասին և որոշեց պատուիրել ա)
Երևանի թեմական Կոնստանտինին՝ առ-
կառաւ տեղեկութիւններ Կարսի նահանգի
հոգևոր պաշտօնների մասին. բ) Տիֆլիսի Կո-
նստանտինին, որ ուղարկէ Դաւանի պ. հա-
հանգապետին խնդրած տեղեկութիւնները և
գ) Շաւախու Կոնստանտինին՝ կատարել Շա-
ւախու գաւառապետի գրութիւնը և տալ յի-
շեալ գաւառի հոգևոր պաշտօններից ցուցակը և
այս վճիռը ծանուցանել գործի պէտքին»

«Սպասարկութիւն 4-ին Սինոդը լսեց Սինոդի
քանակայ Միջանի գործը, որ պահանջում էր
Սինոդից 200 ռուբլի, իւր թեմական տեղա-
թեան ժամանակից մնացած 1333 ռ. 33 կոպ.
անկի տեղ, վճիռը գործը տալ դատարանա-
կան մասը ընկնելու, որպէս զի տրուի զատ
մարմնաւոր իշխանութեան, համարելով նորա
յայտարարութիւնը № 56 գրաւորութիւն և
միանշանակ անպատուարի Սինոդի համար»

«Նոյն թուին Սինոդը լսեց Դաւանի թեմի
Կոնստանտինի ծանուցանելու գործը և որո-
շեց յանձնել դատարանին Դաւանի նահան-
գական դատարանի Պրոկուրորի միջոցաւ.—
Կոնստանտինի այն ժամանակուայ նախա-
դատ Սահակ վարդապետ Բաղդասարեանին
դատ. օրինաց 338 և 341 յօդուածների հիման
վրայ. անդամների՝ Կարապետ քանահայ Տէր
Դանիէլեանցին, 338, 341 և 1441 յօդուածոց
համաձայն, Աղեքսանդր քանահայ Բաղդասար-
եանին նշանակել 338 և 341, Գարեգին քա-
հանայ Յովհաննիսեանին նոյն յօդուածների
համաձայն, Մանուկ քանահայ Ապրեսիանին
1441 յօդ. Կոնստանտինի ծանուցանելու գործից՝ ա-
տենապետ Միրզա Տէր Սարգսեանին նոյն օ-
րինաց 354 յօդ. կարգապահի պաշտօնակա-
տար Յովսէփ Մելիք Շահապարեանին 354 և
373 յօդ. համաձայն, դիւանապահ Անանիա
Տէր Դանիէլեանին 354 և 1441 յօդուածոց հա-
մաձայն, Նախկին դիւանապահ Քէնտ Տէր Յով-
հաննիսեանին նոյն օրինաց 354 յօդ. Հայրա-
պետ քանահայ Տէր Ստեփանեանին 362 յօդ.
և խնդրատու Դաւար Յարութիւնեանին պ. օր.
1690 յօդուածի համաձայն: Պատուիրել նաև
Դաւարապետի Կոնստանտինի մի ամսուայ ըն-
թերցումը իրաւաւ արձակել թէ անդամների և
թէ ծառայողներին իրենց պաշտօնից և նրանց
տեղ հրաւիրել ուրիշ քաղաքներ անձանց և
հետեանքի մասին յայտնել Սինոդին»

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ «ԶՐԻ ԵՒ ԷՓԱՆԱՅԻՆ ԶԱՇԱՐԱՆ» ԲԱՅՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Նոյնիմբերի 12-ին Հայոց Բարեգործական
Ընկ. նախաձեռնութեամբ, Թիֆլիսում, Յ. Ուո-
ղաբանի Ընկերութեանը կողմից տան մէջ,
համեմատ կերպով բացվեց ընկերութեան երե-
կաների ձրի և էփանդին ճաշարանը:

Այս տեսակ բարեգործական հիմնարկութիւն-
ների թիւ աւելանալով կամաց կամաց ար-
խի՞ն է ընկնում այն հնացած, անցյալից
պատկանող օգնութեան ձևը, որ տրվում է չը-
բաւորին նիւթապէս ողորմութեան ձևով՝ թէ
մասնաւոր մարդկանցից, թէ հասարակական
բարեգործական հիմնարկութիւններից:

Բարեգործութեան իրանակը բանի գնում
այնքան փոխվում է այնքան զրկում է դրա-
կան հողի վրա: Ընդունվում է մի նոր եղա-
նակ, որով աշխատում են թեթևացնել այն

անձանց բնուր, որոնք կարող են հասարակու-
թեան օգնութեան, քաջանել ձրիակներին
թիւ և դրա համար հիմնում են զանազան
տեսակի աշխատանքի և ալլ օժանդակել հիմ-
նարկութիւններ:

Այժմեան բարեգործութեան նպատակն է
սովորեցնել չքաւորին ապրուստի միջոցներ
գտնելու սեփական աշխատանքով, տալով ան-
գործին գործ, անհոգին աշխատանք ստիպո-
ղական միջոցով:

Հասարակական բարեգործութիւնը պէտք է
լինի կրթիչ և դաստիարակիչ. նա ոչ թէ կո-
պէկներ պէտք է տալ, որ թեթեւացնում է չը-
բաւորի դրութիւնը ժամանակաւորապէս կամ
սովորեցնում է ձրիակներին, որ զրկում է
ինքնաշխատութիւնից, այլ ընտելացնէ, միջոց-
ներ տալ իր հիմնարկութիւններով նրանց
բարձրաւարտ:

Հասարակութեան օգնութեան կարող են
աշխատանք որոնողները, աշխատանքից փախ-
չողները, այսինքն ձրիակները և աշխատան-
քի անընդունակները:

Առաջինների համար հասարակութիւնը պէտք
է առեղծէ աշխատանքի տներ, որ հնարաւո-
րութիւն տան նրանց իրանց աշխատանքի մի-
ջոցով կերակրվել, աշխատանքի անընդունակ-
ների համար պէտք է հիմնել ապաստարան-
ներ, ուր նրանք պատասպարվեն, իսկ աշխա-
տանքից փախչողները համար հիմնել ուղղիչ կամ
առիւթողական բանտրական տներ, որ ինքն-
օգնութեամբ կերակրվեն: Սակայն պէտք է աւե-
լացնել, որ աղջկա աշխատանքի համար—պէտք
է առեղծ մարմին և հոգի. որտեղ հոգին ընկ-
նում է տանջված է, որտեղ մարմինը յոգնած
է և ջարդված, այնտեղ չի կայ աշխատանքի
ընդունակութիւն և պատրաստակամութիւն:
Եթէ ապրուստի միջոցից գործի չքաւոր երե-
կանները փոքր հասակից մեծանան, զրկան-
քով, ընկճված հոգով, ծանր պայմաններին տակ
փչացած, նրանք ապագայի բնու են հասարա-
կութեան. ուստի հենց այդ հասակում առաւել
ու պէտք է օգնել նրանց հասարակութիւնը,
պահպանել նրանց հոգին փչանալուց, մարմինը
աշխատանքով ազդեցութիւնից և դա հասարա-
կութեան առջը պարտականութիւն է:

Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւն-
ներ, հիմնելով երեկանների համար իր այս երե-
կոքը՝ հիմնարկութիւնը (առաջինը յանուն
Յով. Պապադեանի աղջկաների որբանոցը)
մենք կարծում ենք, որ այդ տեսակետով է ա-
ռաւորվել և նրա բանած ճանապարհը նպա-
տակաւորաւ է:

Բարեգործական ընկերութեան ձրի և երե-
կանների էփանդին ճաշարանը, ինչպէս յիշե-
ցինք վերելում, գտնվում է ընկերութեան տան
մէջ, ներքին հարկում. ճաշարանին կից գտնու-
վում է խոհանոցը իր բոլոր պարագաներով.
Կերակուրները մարմնութեան վրա հակում են
վարչութեան երկու անդամներից ընտրած
յանձնաժողովը և բացի նրանից կայ ճշտական
հսկող կառավարչուհի: Առ այժմ ճաշելու են
40—50 հոգի: Ծառայողները երկուսն են, մեծ
մասամբ չքաւոր աշակերտներ և աշակերտու-
հիներ. պատրաստվում է մի տեսակ տաք կե-
րակուր: Յունվարից ճաշողները թիւը աւելա-
նալու է: Ծառայողը բաց է ճաշողներին հա-
մար ժամի 12-ից մինչև 4 ը:

Ողջունելով այս նոր գեղեցիկ հիմնարկու-
թեան բացումը, ցանկանում ենք, որ հասա-
րակութիւնը սլլ ևս անտարբեր չը մնալ դէ-
պի բարեգործութեան այդ գեղեցիկ գործը,
ասելով, որ փող մենք էլ կարող ենք բաժա-
նել: Սա արդէն փող բաժանել չէ, այլ կեն-
դանի գործ: Այս հիմնարկութիւնները հա-
ւասարել են, որ հասարակութեան օգնութեամբ
կարող են բացվել և այլ գեղեցիկ հիմնարկու-
թիւններ:

Հայոց Բարեգործական ընկերութեան եկա-
մուտը շատ սուղ է, տարեկան մօտ 4000 ռ.
և այս միջոցը շատ չնչին է պահանջի առաջ.
Ամենքը դիմում են ընկերութեան թէ՛ «աղք-
տուի է, դուք էլ ևս ուղեւոր», բայց աղքատ, ի
դիմաց Թիֆլիսի հասարակութեան, այս տարի

տուել է ընկերութեան միմիայն 100 անդամ,
որոնք տալեն են ընդամենը 600 ռուբլի, այն
ինչ պալիս է ահա դաժան ձեռքը, կարելի
շատ է, պահանջը մեծ, իսկ միջոցը դրա դէմ
շատ քիչ:

Յ. Կարապետեան

ԱՌՈՐԵՍՑ ՀԱՐՑՆԵՐ

Մօտենում է ձմեռը: Ունենորների համար դա
բաւականութիւնների մի ուրախ սեզօն է և
տանջանքների մի ժամանակ այն անթիւ թը-
շուտների համար, որոնք ստիպված են քաշ
սալ իրանց ողորմելի կացութիւնը նկուղե-
րում և խոնաւ, ներքնատներում:

Գողցածութիւնը, ցուրտը և զանազան տարա-
փոխիկ հիւանդութիւններն, ամեն մէկը առան-
ձին վերցրած,—մի մի ստեղծելի պատիժներ
են այդ անբաղդների համար, որոնց կեանքի
հարուածը ձգել է այդ ներքնայարկերը:

Մենք, ընդհանրապէս, վճարելով մի քանի
րուբլի անդամավճար մի որ և է բարեգործա-
կան ընկերութեան և տարվոյ ընթացքում
մի երկու անգամ բարեգործական նպատակով
ներկայացման տոմսով վերցնելով,—ենթա-
դրում ենք, որ մեր պարտքը կատարած ենք
և խիղճներս հանգիստ է: Բայց արդեօք մտա-
ծում ենք մեր այն մասին, թէ բաւական է
մեր տուած մի քանի րուբլին և հարկաւոր է
արդեօք մի որ և է կողմնակի, անմիջական օգ-
նութիւն:

Մտէք այդ ներքնայարկերը և դուք կը սար-
սափեք այնտեղ տիրող թշուառութիւնից: Գա-
նի օր առաջ ևս պահանատես էի և մինչև այ-
ժմ էլ չեմ կարողանում սթափվել այդ ծանր
տալաւորութիւնից:

Մի ինչ որ գործով քաղաքի խուլ փողոցնե-
րից մէկն էի ընկել: Յանկարծ մէկը յետեից
ինձ կանչում է: Մի յիշեցի,—որ բանի տարի
անալ միջ մօտ դռնապանից ել եղած: Եւ նա
արտասուքը աչքերին սկսեց պատմել, թէ կի-
նը ու երեխան հիւանդ են, ինքը անգործ, ու-
տելու հաց չունեն:

Ես հետաքրքրվեցի տեսնել նրա ընակարանը:
Անցնելով քիչ,—մենք մտանք մի բակ:

—Անա այս է, սաաց նա ցուց տալով տախ-
տակի մի շնուրթիւն, որ ես կարծեցի առաջ,
թէ դա հաւարուն է կամ փայտ պահելու տեղ:

Բանալով դուռը և ներս մտնելով, առաջին
բօլէին ես ոչինչ չը տեսայ,—բոլորովին
մութն էր սենեակը: Օրը այնքան խիղճված ու
ծանր էր, որ գլուխս սկսեց յանկարծ պտտել:
Երբ աչքերս կամաց կամաց սովորեցին մթու-
թեան, ես տեսայ հետեւաւ. մեկ յատակին,
մի պատուտած փայտի վրա պտկած էր
մի կին, կողքին մի երեխա: Սենեակի պատե-
րը այնքան խոնաւ էին, որ կարծես ջուր էր
կաթում: Չը նայած, որ դուռը տաք էր,
բայց ես այդտեղ սկսեցի դողալ: Ինչպէս երե-
ւում էր, այդ սենեակը իր շինված օրից արեւի
ճառագայթ չէր տեսել: Միակ պատուհանը,
եթէ այդպէս կարելի է անուանել այն փոք-
րիկ ծակը, առանց ապակիների, ծածկված էր
կէս արջին հեռաւորութեան վրա գտնվող դրսի
պարսպով: Մեկ նկատելով հիւանդ կինը, ուղեց
նստել, բայց ուժաւորաւ կրկին պատկեց: Երե-
խան մի դիակի էր նման: Նրա աչքերը եր-
բմն բացվում էին և կրկին յոգնած կերպով
փակվում: Եւ երկուսի ծանր շնչառութիւնն
էր, որ խանգարում էր այդ մութ, խոնաւ սե-
նեակի լուրթիւնը:

Տեսարանը այնքան ծանր էր, որ ես լուռ
կանգնած էի և չը գիտէի ինչ ասել: Խեղճ
մշեցու ձայնը միայն ինձ դուրս բերեց այդ
զրուրթիւնից:

—Երկու շաբաթ է, որ այսպէս պտկած եմ:
Բժիշկ է հարկաւոր, բայց ուսելու հաց չը
կայ, ինչ մնաց բժշկի համար մտածելը: Տան-
տէն էլ մի կողմից է սենեակի փողոց պահան-
ք է անէ: Ես էլ անա բաւական ժամանակ է
անգործ եմ,—գործաւարնը, ուր ես աշխատում
եմ, չէ բանում: Ի՞նչ անեմ:

—Բայց ինչպէս չես դիմում Բարեգործական ընկերութեան, հարցրի ես, չէ՞ որ նա քեզ կօչնի:

—Ինչպէս չէ, դիմել եմ: Ասացին մարդ կուղարկեն, որ նայէ, յետոյ ինչ որ ժողով կուհանան և կը բնեն իմ հարցը և ապա գուցէ օգնեն: Բայց ահա 10 օր է անցել, դեռ ևս չէ եկել: Անցեալ օրը նորից գնացի,—բարկացան, թէ ինչու եմ անհանգստացնում...

Սոստանալով նրան մի ելք գտնել այդ դերութիւնից աղատելու համար, ես հեռացայ:

Շնորհիւ մի քանի երիտասարդների ջանքերի, աշտովեց այդ խեղճ ընտանիքին աղատել մանի ճանկերից:

Բայց քանի քանի այդպիսի թշուառներ մոռացված տանջվում են և սովամահ լինում և որոնց ուժասպառ ձայնը չէ հասնում «պաշտօնական» բարեգործութեան դուռը,—մի բարեգործութիւն, որ պահանջում է ողորմելի հիւանդից սպասել 10-15 օր, մինչև որ նա կը բարեհաճէ ստոյգ տեղեկութիւններ հաւաքել հիւանդի վերաբերեալ, ապա քննել և յետոյ օգնել... Բայց ուշ չի լինի արդեօք...

Թաղման համար գուցէ...

Ար. Մակարեան

Բ ա թ ու մ .

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

Կովկասի կառավարչապետի նոր նշանակված օգնական զենքաբւլէյտէնանտ Ե. Մ. Մալախան, անդրկովկասեան երկաթուղիների վարչութեան ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, նոյեմբերի 14-ին մեկնել է Եկատերինոպոլիս, երէկ հասել է Բազու, իսկ այսօր, նոյեմբերի 17-ին սպասվում է Թիֆլիսում:

Ինչպէս արդէն հայտնի է, Թիֆլիսում Բազուում և Բաթումում այսուհետև պատուով և հեռագրով ստացված դրամները պէտք է տուն տարվեն հասցէտէրերին: Թիֆլիսի պատուով արդէն կարգադրված է մինչև 500 ռուբլի գումարը վստահելի ցրէնների ձեռքով տուն ուղարկել, իսկ դրանից բարձր՝ մի յատուկ պաշտօնային ձեռքով: Միայն այդ ամենը կատարվելու է մի քանի յայտնի փողոցներում, որովհետև խուլ փողոցները դրամ տանելը շատ վտանգաւոր է ցրէնների համար:

«Մշակի» մէջ մենք յայտնել էինք, որ Թիֆլիսի առևտրական ուսումնարանի մի աշակերտ, Միքայէլեան անունով, անհետացել է քաղաքից: Այժմ մեզ հայտնի է, որ նա վերադարձել է իր ծնողների մօտ ողջ առողջ:

Թիֆլիսի քարշակի անօնիմ ընկերութիւնը արտասահմանից ստացել է իր պատերած էլէքտրաբարձային վագոնների վերջին մասն է: Բոլոր վագոնների թիւը 70 է: Հետեւեալ շաբթիվը ընթացքում մտադրութիւն կայ փորձեր անելու ստորերկրեայ և բարձրից անցնող էլէքտրական հոսանքների վերաբերութեամբ Միքայէլեան փողոցում, ուր մտադրութիւն կայ շուտով սկսել էլէքտրաբարձի շարժումը:

Մեզ հայտնի է, որ առաջիկայ կիրակի, ամսի 21-ին Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում դերասան Արմէնեան և տիկ. Գրեհան-Արմէնեան կը ներկայացնեն էմիլ Տէր-Գրեհանի «Դառնական Սուր» 3 գործողութեամբ դրաման և «Վայրենի» 1 գործ. կօմիդիան տեղական սիրողների մասնակցութեամբ:

Անդրկովկասեան երկաթուղիների գլխաւոր բժիշկ Սախարովը մեկնել է Հալի-Կարու կայարանը տեղի վրա միջոցներ ձեռք առնելու երեցած խօշորային համաճարակի դէմ կռուելու համար:

Լուսաւորութեան միջնորդը բոլոր դպրացական շրջանների հոգաբարձուներից պահանջել է մանրամասն տեղեկութիւններ ժողովրդական կրթութեան այն կարիքների մասին, որոնց բաւարարութիւն տան ամեն մի շրջանում անհրաժեշտ է համարվում: Լուրերին նայելով, ասում է «ՀՈՅ» լրագիրը, այդ տեղեկութիւնները պահանջվում են նրա համար, որ լուսաւորութեան միջնորդը դիմելու է Պետական Խորհրդին, խնդրելով նոր միջոցներ յատկացնելու ժողովրդական լուսաւորութեան գործի համար: Նոր գումարները պէտք է բաց թողնվեն իրր թէ 1906 թվից:

«Անահիտ» սեպտ.-հոկտ. համարում կարգում ենք: Ձեռքը մը Պարկաւանակ հայեր վերջերս շատ գեղեցիկ նախաձեռնութիւն ու-

նեցած են «Պարկի հայ աշխատաւորաց միութիւն» մը հիմնել, Պարկի մէջ ցրված հայ աշխատաւորները բոլր ըովի բերելու, անոնց մէջ իրար օգնութեան ոգին զարգացնելու, ազգային գգացումը վառ պահելու նպատակով: Այդ միութիւնը որոշած է հրապարակային բանախօսութեանց շարք մը սարքել: Ատոնց առաջինը տեղի ունեցաւ հոկտ. 8-ի իրիկունը, «Իւնիօն Բրեթիէն»-ի սրահին մէջ: Պ. Չօպանեան խօսեցաւ Մ. Պէշիկթաշեանի հանրային ու գրական գործունէութեան մասին, մասնաւորապէս ծանրանալով այն դերին վրա, զոր «Շիրազ»-ը ենք: Ի երգիչը հաստատած է իրը հայտարարելով հայոց կրօնական պառակտումներուն մէջ: Մ. Մամբը Մատինճեան արտասանեց Մ. Պէշիկթաշեանի «Թաղուհի» քաջ որդւոյն» և «Առ Զեփիւն Ալեմտաղին»-ն: Պ. Շահ-Մուրադեանց երգեց «Դու գով խնդրես»-ը: Ներկայ էին 130-ի չափ ազգայիններ:

«Արարատի» մէջ կարգում ենք. «Մեր միաբաններից շնորհ. Սմբատ սարկաւազը, որ ուսանում էր Պետերբուրգի համալսարանի արեւելեան լեզուաց բաժնում, այն մայիսին աւարտեց իր դասընթացը ու պետական ըննութիւն տալուց յետոյ արժանացաւ առաջին կարգի դիպլոմի: Շնորհ. սարկաւազը իր ուսանողութեան ընթացքում Պետերբուրգի համալսարանի յանձնարարութեամբ կազմել է Նոր-Զուղայի հայոց ձեռագիրների ցուցակը, որոնց թիւը հասնում է մօտ 600-ի: Իսկ այս ամառ կազմել է Նախակայի գրչագիրների ցուցակը: Բացի սրանից Պետերբուրգի Ազգ. սահմանադրութեան յանձնարարութեամբ կազմել է Նոր-Զուղայի հայոց և Իսպանիայի պարսիկների ազգագրական ժողովածուն ու Գանձակի նահանգի ազգագրութիւնը, որը դեռ շարունակում է: Անցեալ տարի ստուգել և ժողովել է Ղազար Գաւառի հին արձանագրութիւնները»:

Երկրագործութեան միջնորդութիւնը ինչպէս հայտնի է «Շ. Ս. ԲԵՃ» լրագրից, հաստատել է Սև-Մովի կովկասեան ավերի գրադատնական ընկերութեան կանոնադրութիւնը: Այդ կանոնադրութիւնը կազմված է Ռուսաստանում գոյութիւն ունեցող գրչական կանոնադրութիւնների սովորական կանոնադրութիւնների ձևով, մասնաւոր փոփոխութիւններով:

ԱՆԱՆՏԱՆՈՒՅՑ մեզ գրում են. «Կիրակի, նոյեմբերի 7-ին, քաղաքի օրիորդաց ուսումնարանի (Նախկին Կարապետեան) դահլիճում, մեր ս. Փրկչի եկեղեցու նախկին խմբակի Պօղոս Տէր-Կարապետեանը, մասնակցութեամբ երկուսու թառածայն խմբի, տուեց մի համերգ: Համերգը բաղկացած էր երեք բաժանմունքից: 17 երգերով: Անցաւ բաւական սահուն կերպով, բայց ոչ այնպէս աշուղ, որքան նախկին տարիներում տեսել ենք պ. Տէր-Կարապետեանի աւելի լաւ և աշուղական համերգները, իսկ այս անգամ համեմատած թոյլ պէտք է համարել: Երգերից մի քանիսը ժողովրդի պահանջմամբ կրկնվեցին: Այս անգամ համերգի գնեցը սովորականից էժանացրած էին: Դահլիճը ծայրէ ի ծայր լիքն էր երկուսու հասարակութեամբ»:

ԲԵՐԴՈՒՄ գելդից (Կարսի շրջան) մեզ գրում են. «Յորդառատ անձնակերպ յետոյ, այսօր նոյեմբերի 1-ին, սար ու ձոր ծածկվեց ձիւնով: Գիւղացիք ամեն կերպ աշխատում են լրացնել իրանց ձմրան պատրաստութիւնները: Կենսական պիտոյքները վաճառվում են հետեւեալ գներով: Ճորձի պուրը 1 ռուբլի, գարին 55 կ., կովի պանրի պուրը 2 ռ., 40 կ., կարպի իւղի պուրը 9 ռ., հալածը 11 ռ.: Մարդկանց մէջ տարափոխիկ հիւանդութիւն չը կայ: Բերդուում և շրջակայ գելդերում հաւերի, կառուների և շների մէջ հիւանդութիւն կայ, որ մեծ թւով կտորում է: Մեր գելդի սահմանում վրտում են գալլերի լոն-հակները, միայն Բերդուային այս տարի գայլերը զիւս հասցրին 300-400 ռուբլու, լափելով ոչխարներ, կովեր, եղջեր, հորթեր, ձիեր»:

ԱՆԱՆՏԱՆՈՒՅՑ մեզ գրում են. «Սրտնից մօտ երկու ամիս առաջ, քաղաքի ժամագործ Դաւիթ Վանցեանի 10 տարեկան որդին՝ Արտաշէս անունով, անյայտ կորել էր և չը նայելով ձեռք առնված միջոցներին նրան գտնելու, մինչև այսօր չէր գտնվում: Վերջապէս

անցեալ օրը, նոյեմբերի 5-ի առաւօտեան, ինչպէս լսեցինք, ժամակոյր նկատել է այդ սպանված և արդէն յօշոտված դիակը քաղաքի գլխաւոր գերեզմանոցում մի փոսի մէջ կիսաթաղ, որտեղ հաւաքվել էին մի քանի շներ ու սկսել էին ուտել դիակը: Իսկոյն այդ մասին յայտնում են ոստիկանութեան, որը գալիս է այստեղ գատաստանական ընդիշի հետ միասին, արձանագրութիւն կազմում և դիակը տանում են քաղաքի հիւանդանոցը հարկաւոր ըննութիւններն անելու: Դիակը գտնվել է առանց ստերի և ձեռքի: Առայժմ մեղաւորները անյայտ են: Այս բարբարոսական սպանութիւնը շատ վրդովեցուցիչ տպաւորութիւն թողեց մեր հասարակութեան վրա. դա մեզանում չը տեսնված եղելութիւն էր»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԲՈՒՐԻ ՇՈՒՐՁԸ

Գերմանիայի ամառ երկաթուղի: Բերլինից հեռացրում են «Echo de Paris» լրագրին, որ վերջին օրերս Վիլհելմ կայսրը յաճախ հաղորդակցութիւններ ունեցաւ Պետերբուրգի գերմանական զինուորական գործակալի հետ: Դրանից յետոյ գործակալը շտապով մեկնեց Պետերբուրգ: Բերլինում յամառ լուր է պուրում այն մասին, որ Եւադոնիան, ծայրայնադրութեան մասնակց, որոշել է կռիւ սարքել Գերմանիայի հետ, որպէս զի ստիպել Անգլիային իրան օգնութիւն հասցնել: Վիլհելմ կայսրը իրր թէ նախագրութեան անհրաժեշտ միջոցներ է ձեռք առել այն դէպքում, երբ ստիպված լինի միջամտել: Նոյեմբերի 6-ին կայսրը դիմելով ծովային նորակոչներին, որոնք երբեմն էին ընդունում, արտասանեց հետեւեալ խօսքերը: «Գերմանիան ապրում է վտանգաւոր ժամանակում և, ով գիտէ, գուցէ գերմանական նաւատորմը ստիպված լինի մղել ծովային պատերազմ. անախշու ծովագնացները պէտք է պատրաստ լինեն կռուել և մեռնել կայսրի և հայրենիքի համար: Այդ խօսքերը, թղթակցի կարծիքով, հաստատում են պատող լուրերը (ՀՈՅ.)

Անգլո-գերմանական յարաբերութիւններ: Վերջին ժամանակը անգլո-գերմանական յարաբերութիւնները առանց արտաքին որ և է առթիւ, սկսել են ոչ միայն պաղ, այլ և գրեթէ թշնամական լինել: Այդ տրամադրութիւնը արտայայտվեց մանաւանդ «Times» լրագրի վերջին յօդուածում ծովային սըր Արտուր Վիլսոնի պաշտօնաթղթական աւելթով իբրեւ ծովափնայ էսկադրայի հրամանատար: Այդ ծովափնայ ամենալաւն է համարվում Անգլիայում. մինչև այսօր միջերկրական էսկադրան համարվում է գլխաւորը: «Այն օրից, ասում է «Times», երբ Գերմանիան դարձաւ առաջնակարգ ծովային պետութիւն, ծովային կենտրոնը, քաղաքականական տեսակէտով, տեղափոխվեց Զիբրալթարից անդրիական ավերի աւելի մօտ: Այդ պատճառով կառավարութիւնը ցանկացաւ թողնել իր ծովապետներից լաւագոյնին իբրեւ ծովափնայ էսկադրայի հրամանատար: Կը նշանակէ, այդ միջոցը ձեռք է առնված, իբրեւ նախագրութիւն, գերմանական նաւատորմի զարգացման դէմ: Ով կարող էր մտածել մի տարի առաջ, թէ բրիտանական անվտանգութիւնը այդպիսի արտասովոր չափեր կընդունէ (Հ.)

Բերլինում անագին տպաւորութիւն գործեց անգլիական մի լրագրի յօդուածը, որի մէջ ասված է, թէ Հուլի միջնադէպը մի տեսակ թակարդ է, որ սարքել էր Գերմանիան: Գերմանական հասարակական կարծիքը վերգովված է նրանով, որ այդպիսի մի յօդուած կարողացաւ երեւել բրիտանական ծովային վարչութեան օրգանի մէջ, որովհետև այդ լրագրին այդ վարչութեան օրգանն է: Գերմանացիները նոյնպէս Անգլիայի մասին են տեսնում այն կատարի արշաւանքի մէջ, որ եւազմական մամուլն սկսել է Գերմանիայի դէմ (Հ.)

Բալթիական Եւրոպայի նւաճակութիւնը: Անգլիական մամուլը, գնահատելով Հեռաւոր Արեւելք ուղղորդով 2-րդ խաղաղութիւնեան կամ բարտիական էսկադրայի նշանակութիւնը, գտնում է, որ նրա արտիլերիական սպառազինութիւնը շատ ուժեղ է, զբաղապատութիւնը և մեքենաները շատ լաւ են, բայց էկիպաժի համար ասում է, որ առանձին կարգապահութիւն չունի, որ նրա ամենահիւանդատ կողմը—նրա ամխատիւններն են: Եթէ եւազմացիներին աշոյղի ոչնչացնել այդ էսկադրան ճանապարհին, կամ եթէ նրան ուժեղ ձգէ շտաբը—այն ժամանակ առօրական էս-

կադրան կորած է: Իսկ եթէ նա բոլորովին անփափաք հասնէ Վիադիլիոսով (Երովնտե, անկախած, նրա վերջնական նպատակը Վիադիլիոսովն է) այն ժամանակ եւազմացիների բոլոր աշոյղութիւնները կը ջնջվեն և պէտք կը լինի պատերազմը նորից սկսել: (Բ.)

Ռուսաստանը միջ ունի նոր նաւեր գնել: «Morning Post» լրագրին հաղորդում են Վաշինգտոնից, որ Ռուսաստանը, չը նայելով այն դրական մեթոման, որ նորերս ստացաւ չիլիական կառավարութիւնից, դարձեալ չէ հրաժարվում իր զիաւարութիւնից ձեռք բերել չիլիական պատերազմական նաւերը: Ամենամեծ դիտարութեան Ռուսաստանը հանդիպում է չիլիական սահմանադրութեան մի որոշման մէջ, որ արգելում է պետական սեփականութիւնը ծախել կամ գիշել առանց կօնգրէսի թոյլատրական ակտի: Այդպիսի ակտ դեռ չէ եղել: Բայց յօդուած Ռուսաստանի գործող աւերիական գործակալները այնուամենայնիւ յոյս ունեն ձեռք բերել Ռուսաստանին անհրաժեշտ նաւերը: (Բ.)

Յապօնական մի նաւ խորաւոյգ է եղել: Պետերբուրգում նոյեմբերի 10-ին երեկոյեան յամառակէս լուր սկսեց պտտվել, որ Պօրտ-Արտուրից դուրս եկած մի քանի ուղևորական ակաւանաւեր ջրատոյգ են արել եւազմական մի խոշոր պատերազմական նաւ, իսկ մի ուրիշը, Ֆլադանական նաւ, սաստիկ զնաւակ է: (Բ. Բ.)

ՄԱԿԵՐՈՒՄԻ ՇՈՒՐՁԸ

Հեռագրիները լուր բերին, որ Բօլզարիայ և Սերբիայի միջև մի համաձայնութիւն է կընքված:

Թէ սերբիական և թէ բօլզարան մամուլը հաւատացնում է, որ այդ համաձայնութիւնը լոկ առևտրական է, իսկ Պետերբուրգի Սօֆիա այցելելով մի հասարակ քաղաքավարութիւն:

Սակայն այդ հաւատարացումները չը կարողացան համոզել Բ. Դրանը և Երկրին: Իրաւամտները և դիպլոմատիական մարմինները միշտ կասկածոտ են լինում: Նրանք սեփական փորձերով գիտեն, որ չէ կարելի դիպլոմատների հաւատարացումներին հաւատ ընծայել:

Միւր, պրօֆաններէս համար ևս մտնել է Բիլզարիի ու Սօֆիայի դիպլոմատական թուխների հանելիք ձագերը... Մեզ համար դիպլոմատային խորախորհուրդ գաղտնի դաշնագրիներէց աւելի նշանակութիւն ունեն իրական փաստերը, կատարված և կատարվող իրողութիւնները:

Բ. Դրանը գինվում է: Նա պատերից է Եւրօպայում մօտ 500 նոր թնդանօթ զանազան մեծութեան ու խոշորութեան: Նա նոր պատերազմական նաւեր է պատրաստում և «ուժ ու կոխ» է անում նոր ու նոր պատրաստութիւններ տեսնելու:

Բայց դրան չը կայ: Այդ ցաւին էլ դարման գտնվեց—գոնէ Թըզ-թի վրա:

Սուլթանը իրադէ է հրատարակել, որով ֆիլանաների միջնորդին լիազօրութիւն է տալիս բանակցութեան մասնուր բանակցի հետ 100 միլիոն ֆրանկ (37½ միլիոն ռուբլի) փոխառութիւն անելու համար:

Բանկ.օթմանը, ինչպէս յայտնեց անցեալ օրվայ հեռագրից, արդէն մերժել է: Միւրստը դիմել է Լօդօնի բանկին:

Արեօք «Նեւդ-Ալբօնը» կը ամայ այգբան գրամ:

Հաւանական է, որ տայ: Հեռագրիները հաղորդեցին Սև-ժովեան նաւատորմի մասին մի անորոշ, բայց բազմախորհուրդ լուր: Կարող է ծագել, ինչպէս արդէն մի անգամ եղաւ, նեղուցների խնդրը:

Անգլիային պէտք է Թիւրքիայի բարեկաւմութիւնը:

Թիւրքիան գինվում է, բայց գինվում է և Բօլզարիան: Դրանց գինուհի ակնյայտ է: Գուցէ գինվում է և Սերբիան: Տեղեկութիւններ դեռ ևս չը կան:

Մեզ համար, ասացինք, նշանակութիւն ունեն կատարված փաստերը:

Պետութիւնները գինվում են: Թիւրքիան արգելում է Ադրիանօպօլի վիլայէթի գաղթականներին իրանց տեղերը վերադառնալ, ինչպէս նա խօսք էր տուել այս տարվայ ապրիլին Բօլզարիայի հետ կընված համաձայնութեան մէջ:

Մակեդոնական յեղափոխական մարմինները նորից գործի են ձեռնարկել: Աղմուկը չէ դաւարում:

